

VUODEN 2023 TALOUSARVION TOIMEENPANO-OHJE

Kaupunginhallitus 12.12.2022 § xx

1. Talousarvion toimenpiteet ja noudattaminen

1.1. Yleiset ohjeet

Talousarvion toimeenpano-ohjeet toimivat kaupungin hallintosäännön ja konserniohjeen ohella vuoden 2023 talousarvion täytäntöönpanon ohjeena, ellei kaupunginhallituksen päätöksistä toisin ilmene.

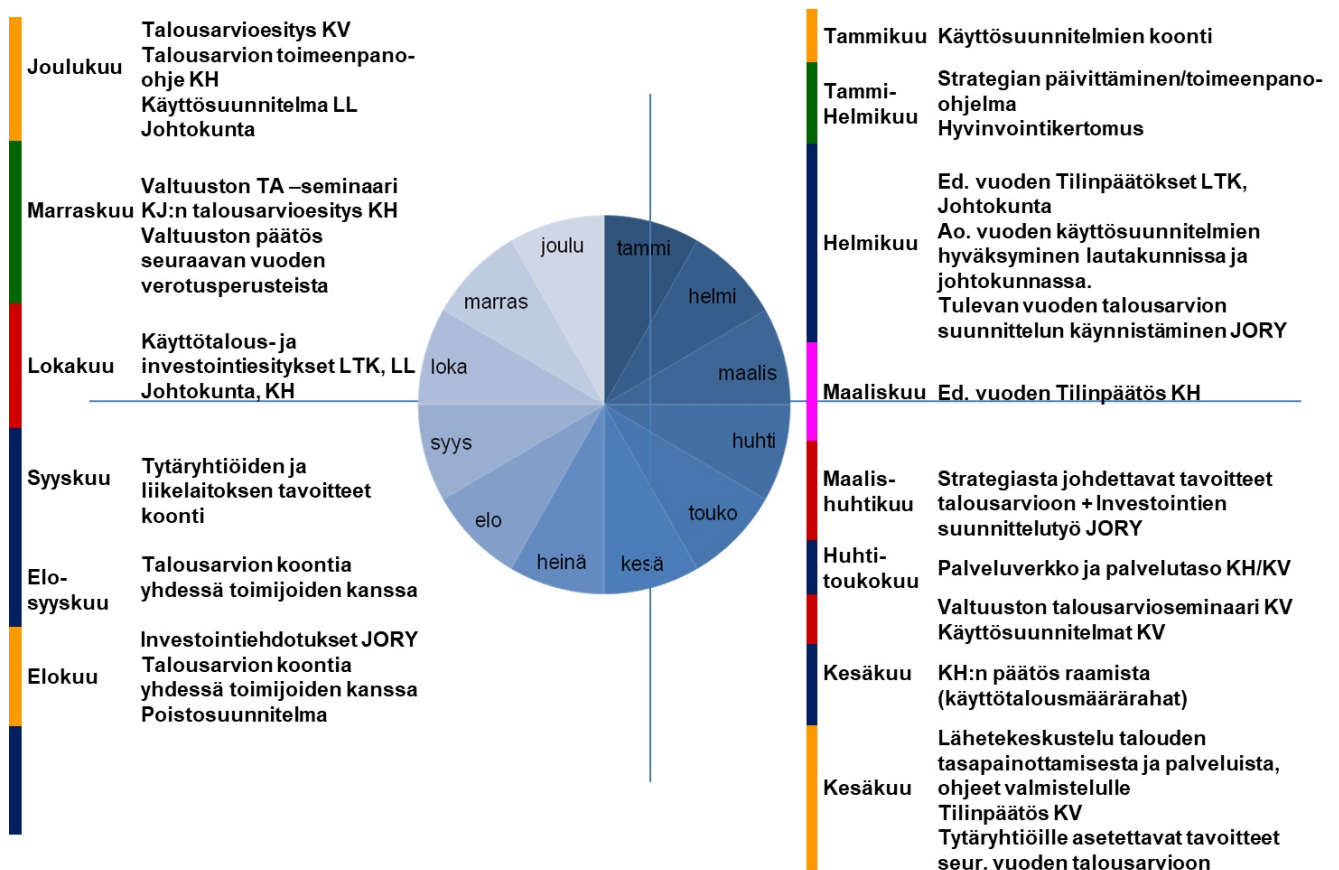
Talousarvion toimeenpano-ohje koskee Tilapalvelut liikelaitosta, toimialoja ja niiden alaisia vastuualueita ja yksiköitä sekä toimielimiä ja vastuuhenkilöitä.

Kuntalain 110 §:n mukaan kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Siihen tehtävistä muutoksista päättää kunnanvaltuusto.

Kuntalain 112 §:n mukaan kirjanpitovelvollisuuteen, kirjanpitoon ja tilinpäätöksen sovelletaan sen lisäksi, mitä kuntalaissa säädetään, kirjanpitolakia.

Kirjanpitolautakunnan kuntajaosto antaa yleisohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain ja kuntalain 113-116 §:n soveltamisesta.

1.2. Talousarvion suunnittelun, päätöksenteon ja toteutuksen vuosikello

1.3. Talousarvion sitovuus

Kaupunginvaltuusto hyväksyy 19.12.2022 talousarvion yhteydessä sitovuustasot seuraavasti:

- käyttötalousosa:** - liikelaitoksen, toimialan ja vastuualueen toimintakate ja toiminnalliset tavoitteet. Käyttötaloussuunnitelmat tuodaan tiedoksi valtuustolle hallintosäännön 63 §:n mukaisesti.
- tuloslaskelmaosa:** - rahoitustuottojen ja –kulujen netto
- investointiosa:** - hankkeen/hankeryhmän netto
- rahoitusosa:** - antolainojen lisäykset, pitkäaikaisten lainojen nettolisäys

Toiminnan lähtökohtana on, että vuoden 2023 talousarvio toteutuu, eikä lisämäärärahaesityksiä/ylitysoikeuksia käyttötalouteen hyväksytä. Käyttösuunnitelmalla toteutetaan talousarviota ja päävastuu budjettikurin toteuttamisesta on palvelualuejohtajilla ja liikelaitoksen osalta toimitusjohtajalla. Vuosina 2020-2022 on toteutettu valtuuston hyväksymä talouden sopeuttamisohjelma ja siinä hyväksytyt palvelutasoon ja –verkkoon liittyvät muutokset, joiden kerrannaisvaikutus jatkuu talousarviovuonna 2023 ja -suunnitelmakaudella 2024-2025.

Mikäli valtuuston myöntämät määrärahat uhkaavat ylittyä, toimialojen ja liikelaitoksen tulee välittömästi ryhtyä etsimään ylitykselleen kate omasta toiminnastaan. Tämä merkitsee toimintamenojen karsimista hyväksytyyn käyttösuunnitelmaan verrattuna. Liikelaitoksen, toimialojen ja näiden alaisten vastuualueiden ja yksiköiden on siten reagoitava mahdollisiin ylityksiin käymällä läpi toimintaan liittyvät tuottavuustoimet ja säästökohteet kokonaisraamissa pysymiseksi. Määrärahamuutokset on tuotava viipymättä toimielinten käsittelyyn.

1.4. Käyttösuunnitelman laatiminen

Kaupunginvaltuusto päättää talousarviossa 19.12.2022 liikelaitosta, toimialoja ja niiden alaisia vastuualueita sitovista tavoitteista ja määrärahoista. Toimialat, liikelaitos sekä lautakunnat ja johtokunta vastaavat osaltaan siitä, että valtuuston asettamat tilikauden tulostavoitteet toteutuvat.

Liikelaitos ja toimialat laativat määrärahoistaan käyttösuunnitelman hyväksytyyn talousarvion perusteella ja käyttösuunnitelmassa tulee huomioida kaupunginvaltuuston hyväksymät sitovat toiminnalliset tavoitteet, kuntalaisten hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyvät tehtävät ja kaupungin strategia sekä strategiasta yhteisesti johdetut yhteisöllisyys ja yhdessä tekemisen tavoitteet. Käyttösuunnitelma on pohjana talousarvion seurannassa ja raportoinnissa. Käyttösuunnitelmaan on tehty yhteiset pohjat, joita kaikki em. toimijat ja toimielimet käyttävät.

Liikelaitoksen tulee tehdä käyttösuunnitelma talousarviovuotta edeltävän vuoden loppuun mennessä eli vuoden 2022 puolella koskien vuotta 2023.

Kaupunginvaltuusto hyväksyy 19.12.2022 talousarviokäsittelyn yhteydessä käyttösuunnitelmatasolle seuraavat toimialat, vastuualueet/yksiköt vuodelle 2023:

Tulevaisuuspalvelut

- varhaiskasvatuspalvelut
- koulutuspalvelut
- kulttuuri- ja vapaa-ajanpalvelut

Ympäristöterveyspalvelut

- ympäristöterveys
- ympäristösuojelu

Elinvoimapalvelut

- asuminen ja ympäristö
- kaupunkimarkkinointi
- työllisyyspalvelut

Kemijärven Tilapalvelut liikelaitos

- tilapalvelut
- puhtaus- ja ruokapalvelut

Hallintopalvelut

- hallintopalvelut

1.5. Investointihankkeet

Investoinneista on tehtävä valtuuston talousarvion 2023 hyväksymisen jälkeen ennakkovaikutusten arviointi ennen investointihankkeen käynnistämistä ja investointimäärärahan käytön aloittamista. Jatkossa vuodesta 2024 eteenpäin ennakkovaikutusten arviointi on tehtävä jo ennen kuin investointihanke esitetään talousarvioon investointilistalle.

Mikäli investointihankkeelle on talousarviossa merkitty valtionavustusta tai muuta rahoitusosuutta, hankkeen toteuttamiseen ei saa ryhtyä ennen rahoitusosuuden varmistumista. Mikäli rahoitusosuus on budjetoitua pienempi, hankkeen saa toteuttaa ehdolla, että alkuperäinen nettomeno ei ylitä.

Uutta talousarvioon sisällyttämättä investointihanketta ei saa ilman painavaa syytä aloittaa, ennen kuin valtuusto on myöntänyt siihen määrärahan.

Investointiosan määrärahoilla toteutetuista hankkeista tulee teknisen palvelualueen tehdä kolmen kuukauden kuluessa hankkeen valmistumisesta/lopputarkastuksesta loppuselvitys, joka toimitetaan kirjanpitoon ja annetaan tiedoksi tekniselle lautakunnalle.

1.6. Talousarvion ja käyttösuunnitelmien toteutumisen raportointi

Kaupunginhallituksen tehtävänä on seurata kaupungin talouden kehitystä ja talousarvion toteutumista.

Hallintopalvelujen kokoama kaupungin talouden ja henkilöstösuunnitelman toteutumisen seurantaraportti valmistellaan kaupunginhallitukselle, johtokunnalle ja lautakunnille kuukausittain lukuun ottamatta tammi- ja heinäkuuta.

Kaupunginhallitus, lautakunnat ja johtokunta käsittelevät alaisensa palvelualueen talouden ja toiminnan seurantaraportit hallintosäännön mukaisesti määrävälein. Vuonna 2023 käsittely toteutetaan puolivuosittein.

Toimielimille annetaan selvitys määrärahojen käytöstä ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta (käyttösuunnitelman toteutuma) vastuualueittain hallintosäännön määräämin aikarajoin tilanteesta 30.6 ja selvitys toimitetaan lautakunta/johtokuntakäsittelyn jälkeen kaupunginhallitukselle viimeistään 31.8. mennessä. Talousarviossa määrättyjen tilivelvollisten tehtävänä on seurata määrärahojen käyttöä ja analysoida toimielimille toiminnassa tapahtuneita muutoksia. Vastuu määrärahojen käytöstä ja käytön seurannasta on kaupunginjohtajalla, toimialajohtajilla ja vastuualueiden päälliköillä.

Myös tytäryhtiöt toimittavat kaupunginhallitukselle selvityksen yhtiön talouden toteutumasta (osavuosikatsaus) ja tilinpäätösennusteesta 30.6. tilanteen mukaisesti.

Kaupunginhallitus puolestaan toimittaa valtuustolle talousarvion ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisraportin 30.6. tilanteesta ja niistä johdetun tilinpäätösennusteen sisältäen tytäryhtiöiden toteumaraportit ja tilinpäätösennusteet.

Vuoden 2023 raportoinneissa hyödynnetään henkilöstöhallinnon ohjelmia ja kuukausittaisessa talouden toteutumaraportoinneissa on mukana myös henkilöstösuunnitelman toteutumaraportointi.

1.7. Vastuu määrärahojen käytöstä

Vastuu määrärahojen riittävydestä kuuluu ensisijaisesti määrärahojen käyttäjille eli käytännössä tositteiden hyväksyjille. Näiden on ryhdyttävä välittömästi määrärahojen riittävyden varmistaviin toimenpiteisiin havaitessaan poikkeamia asetetuista tavoitteista ja määrärahojen käyttösuunnitelmista sekä huomioitava, että valtuusto päättäessään talousarviosta edellyttää, että vuoden 2023 aikana tehtävien talousarviomuutosten kate haetaan ensisijaisesti toimialojen ja liikelaitoksen talousarvioiden sisäisillä siirroilla.

Hallintosäännön 30 §:n mukaan toimialajohtaja ja 31 §:n liikelaitoksen toimitusjohtaja vastaa määrärahojen käytöstä, ellei hän ole delegoinut hyväksymisoikeutta edelleen. Toimialojen ja liikelaitoksen tulee lähettää delegointipäätös laskujen hyväksyjistä ja varahyväksyjistä tiedoksi talous- ja kehittämisjohtajalle ja kirjaamoon tammikuun loppuun mennessä.

Projektien laskut hyväksyy projektiohjeen mukaan projektin vastuhenkilö.

Talousarviovuoden aikana tapahtuvat muutokset edellä luetelluissa henkilöissä on ilmoitettava viipymättä talous- ja kehittämisjohtajalle.

Laskujen tositteista tulee käydä selvästi ilmi, mihin asiaan lasku liittyy. Samoin esimerkiksi edustustilaisuuksien osalta tulee laskutositteessa olla nimiluettelo läsnä olleista henkilöistä ja selvitys siitä, miten tapahtuma liittyy kaupungin asioiden hoitoon. Pääperiaatteena tulee lisäksi olla, että esimies hyväksyy aina alaistensa laskut. Koontilaskuissa tulee lisäksi ottaa huomioon, että omaa osuutta laskusta ei saa henkilö itse hyväksyä vaan se osuus on eriteltävä niin, että esimies hyväksyy ao. osuuden.

Laskut on käsiteltävä vastuualueilla ja toimintayksiköissä päivittäin, jotta ne ehtivät maksuun ajallaan eikä kaupungille tule turhia kuluja viivästyskoroista.

Kaupunginhallitus on hyväksynyt 4.5.2020 § 122 uudet taloudenhoitoa täydentävät määräykset ja ohjeet, joita tulee noudattaa kaupungin palvelutoiminnassa kaikilta osin.

1.8. Vastuu valtionosuusanomusten laadinnasta, EU-tukien hakemisesta ja maksatusten seurannasta

Vastuu valtionapujen anomisesta ja tarkkailusta on ao. toiminnasta vastaavalla lautakunnalla tai muulla viranomaisella siten kuin hallintosäännössä on määrätty. EU-tukien hakeminen ja maksatusten seuranta on kaupungin velvollisuutena niissä hankkeissa, joiden rahoituspäätöksissä Kemijärven kaupungille on annettu hankkeen hallinnollinen vastuu. EU-tukien hakemisesta ja maksatusten seurannasta huolehtivat hankkeille nimetyt vastuuhenkilöt. Hankkeiden seurannan ja tukihakemusten vuoksi kaupungin hallinnoimien projektien menot ja tulot käsitellään sekä talousarviossa että kirjanpidossa nettoperiaatteella.

1.9. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sisäisen valvonnan järjestämisestä vastaa kaupunginhallitus. Kemijärven kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje on hyväksytty kaupunginhallituksessa 09.12.2019 § 418.

Covid-19-pandemian, hyvinvointialueiden siirtotehtävien ja henkilöstöressurssivajeen johdosta riskienhallintasuunnitelman tekeminen on siirtynyt ja tavoitteena on toteuttaa suunnitelma koulutuksineen vuonna 2023.

2. Määrärahojen käyttö

2.1. Vuosimäärärahat ja toiminnalliset tavoitteet

Talousarvion määrärahoja käytetään vuotuisperiaatteen mukaisesti vain talousarviovuoden menoihin. Määrärahojen riittävyyden osalta, mikäli tulosalueen oman toiminnan sopeuttaminen ei ole mahdollista, on kate haettava ensisijaisesti palvelualueen talousarvion sisältä ja mikäli määrärahojen käyttöön halutaan muutoksia, on muutosesitys tehtävä hyvissä ajoin ennen määrärahan loppumista tai muun käyttötarkoituksen aloittamista kaupunginhallituksen ja –valtuuston käsittelyyn (hallintosääntö 66-67 §).

Palvelu- ja vastuualueiden sekä liikelaitoksen tulee toteuttaa talousarviokirjaan sisältyvät sitovat toiminnalliset tavoitteet. Jos toiminnallinen tavoite uhkaa jäädä toteutumatta, tulee palvelualueen ja liikelaitoksen järjestää toteuttamisen edellyttämät resurssit muuta toimintaa sopeuttamalla. Jos tämä ei ole mahdollista, tulee ko. lautakunnan tehdä esitys kaupunginhallitukselle tavoitetason muuttamisesta.

2.2. Määrärahojen jakoa koskevat muutokset

Lautakunnat ja johtokunta ovat oikeutetut päättämään sitovuustason puitteissa määrärahojen jakoa koskevista muutoksista. Jos valtuusto on erityisperusteluin ilmaissut tahtonsa määrärahan käytöstä, on valtuuston päätöstä noudatettava sitovana.

2.3. Toiminta-avustukset, kannatus- ja tuki-ilmoitukset sekä muut avustukset

Toiminta-avustusten myöntämisestä kemijärveläisille yhteisöille päättää kaupunginhallitus tai asianomainen lautakunta. Toiminta- ja yleisavustukset julistetaan haettavaksi kerran vuodessa julkaistulla kaupungin yhteisellä ilmoituksella. Hakuaika on huhtikuussa 2023.

Ennen avustuksen myöntämistä tulee yhteisöltä vaatia tiedot viimeisimmästä tilinpäätöksestä, talousarviovuoden toimintasuunnitelmasta ja talousarviosta.

Kannatus- ja tuki-ilmoituksia tai niihin verrattavia suorituksia ei kaupungin varoista makseta vuonna 2023.

Kaupunginhallitukselle/lautakunnalle osoitettuihin erillisiin avustusanomuksiin ei ole varattu talousarviossa 2023 määrärahoja, joten tällaisia avustuksia ei ole mahdollisuutta vuonna 2023 myöntää. Kemijärvi 150 -vuotisjuhlarahaston sääntöjen mukaisia avustuksia myönnetään myös vuonna 2023.

2.4. Muut talousarvion toimeenpanoon liittyvät sitovat linjaukset

1. Ellei lainsäädännöstä muuta johdu on maksujen ja taksojen määräytymisen yleisperiaatteena omakustannushinnoittelu,

2. Poistot tehdään kaupunginhallituksen 25.11.2013 § 368 hyväksymän poistosuunnitelman mukaisesti,

3. Hankinnat rajataan vain välttämättömiin ja toiminnan näkökulmasta pakottaviin hankintoihin ja toteutetaan hankintalakia ja kaupungin hankintaohjetta noudattaen taloudellisesti ja tarkoituksenmukaisesti. Hankinnoissa noudatetaan kaupunginhallituksen talouden tasapainottamiseksi vuonna 2013 tekemää linjausta: Hankintaoikeus myönnetään vain erityisen painavasta syystä harkintaa käyttäen (myöntäjänä esimiehen esimies esim. vastuualuepäällikkö/palvelualuejohtaja/ kaupunginjohtaja), tämä koskee yli 2000 euron hankintoja,

4. Tietojärjestelmä-, sovellus- ja laitahankinnat ja muut tietotekniset hankinnat hoidetaan keskitetysti hallinto- ja tukipalvelujen palvelualuejohtajan toimesta tai hänen ohjeistuksellaan,

5. Käyttötalouteen osoitetuilla määrärahoilla ei saa tehdä kirjanpidossa investoinneiksi määriteltäviä hankintoja,

6. Virka-, viranhoito- ja työnsuorittamismatkoissa on käytettävä ensisijaisesti kaupungin leasingautoja, muita kaupungin omistamia autoja tai hyödynnettävä muutoin edullisinta matkustustapaa (julkiset liikenneyhteydet). Jollei ole mahdollisuutta käyttää em. vaihtoehtoja, on oman auton käyttö työtehtävien hoitamisessa sallittua,

7. Muissa kaupungin ulkopuolelle tehtävissä virkamatkoissa esim. Helsinkiin on käytettävä ensisijaisesti junaa, kun se on edullisempaa tai tarkoituksenmukaisempaa kuin lentäminen,

8. Matkustusluvan ulkomaille myöntää kaupunginjohtaja. Niille projektihenkilöille, jotka on palkattu ns. kansainvälisiin projekteihin, matkustusluvan antaa projektin vastuuhenkilö (= yleensä palvelualuejohtaja, ei projektipäällikkö),

9. Ystävyyskaupunkimatkoista ei makseta päivärahoja,

10. Luottamushenkilöiden oman auton käyttöön luottamustehtävien hoitamisessa hyödynnetään kimppakyytejä kokouksiin ja jos on järjestetty yhteiskuljetus, niin km-korvauksia ei makseta,

11. Virastot pidetään pääsääntöisesti suljettuina 3.7. - 23.7.2023 välisen ajan.

3. Henkilöstösuunnittelu osana taloussuunnittelua

Hallintosääntö määrittelee toimivallan henkilöstöasioiden osalta ja tarkemmat pysyväisohjeet antaa kaupunginhallitus henkilöstöpalvelujen valmistelemalla henkilöstöhallinnon toimintaohjeella.

Henkilöstöpalvelujen tulee osaltaan kehittää henkilöstöraportointia osana talouden kuukausiraportointia ja toimittaa tiedot kunkin kuukauden osalta toimialoille sekä talouspalveluihin talous- ja kehittämisjohtajalle.

4. Taloustilanteen seurannan ja raportoinnin kehittäminen talousarviovuonna 2023

Kaupungin toimintojen tilivelvolliset ja määrärahojen seurannasta sekä käytöstä vastaavat viranhaltijat on määritelty hallintosäännössä ja talousarviossa. Tässä talousarvion toimeenpano-ohjeessa on lisäksi annettu lisämääräyksiä koskien määrärahojen käyttöä, valvontaa ja raportointia. Raportointia tulee kehittää edelleen vuonna 2023 toiminnan tietojen analysoinnin osalta jokaisella toiminnan tasolla.

Lautakuntien, johtokunnan ja kaupunginhallituksen lisäksi kuukausiraportointi annetaan tiedoksi kaupunginvaltuustolle sähköpostijakeluna ja käsitellään tarvittaessa valtuuston kokouksessa ajankohtaiskatsauksen yhteydessä.

Kaupungin johtoryhmän vuosikellossa tulee olla määriteltynä talousseurannan ajankohdat ja toimenpiteiden valmistelu kaupungin talouden seuraamiseksi ja tasapainottamiseksi. Toimialojen ja liikelaitoksen on huolehdittava johtoryhmiensä kokouksissa taloustilanteen käsittelystä ja analysoinnista ja lisäksi huolehdittava toimintaan liittyvien muutostietojen ja määrärahan käyttöön liittyvien poikkeamatietojen toimittamisesta kuukausittain raportoinnista vastaavalle talous- ja kehittämisjohtajalle kunkin kuukauden osalta seuraavan kuukauden 20. päivään mennessä. Näin toimien varmistetaan lautakunnille, johtokunnalle, kaupunginhallitukselle ja valtuustolle annettavien määrärahakäytön tilannetietojen ajantasaisuus ja tietojen hyödynnettävyys talouden suunnittelussa ja tasapainottamisessa.